

Frøavl med ryggen mod land

Af Wim Geluk
Avlschef
Innoseeds B.V., Holland

Paul Versluys tager imod i haven. Sammen med frøavlskonsulent Piet van der Linden er vi denne gang taget på bedriftsbesøg under mere sydlige himmelstrøg end

vanligt. Vi er nemlig i Holland, nærmere bestemt på øen Tholen i regionen Zeeland, der ligger i den sydvestlige del af Holland.

Selve ejendommen ligger lige uden for den lille by Scherpenisse. Paul er 44 år gammel, gift og har to børn. Han overtog gården efter sin far. Området er et traditionelt landbrugsområde, hvor store dele består af inddæmmede land. Allerede i middelalderen begyndte flamske munke at inddæmme og konvertere disse områder til frodig landbrugsjord.

Paul, der producerer græsfrø til Innoseeds og leverer frø til afdelingen i Kapelle ca. 65 km derfra, driver en planteavlsbedrift på 135 ha. Med en gennemsnitlig bedriftsstørrelse på 50 ha er der tale om en stor planteavlsbedrift. Ligesom i Danmark er koncentrationen i primærlandbruget accelereret de senere år. I alt 2 mio. ha anvendes til landbrugsformål i Holland, og med en befolkning på ca. 16 mio. hører

Paul Versluys driver en planteavlsbedrift på 135 ha i den sydvestlige del af Holland, hvor han har fokus på produktion af kartofler, grøntsager og sukkerroer suppleret med korn og frø. Frøavlen er reduceret på grund af dårlig konkurrenceevne i forhold til korn, men bedre markedsudsigter får ham nu til at overveje at øge produktionen af frø igen. Paul er formand for Hollands eneste erfa-gruppe inden for græsfrøavl.

Holland til blandt verdens absolut tættest befolkede lande.

Stramt styret sædskifte

"Vi ligger på let lerjord og har i et relativt stramt styret sædskifte fokus på kartofler, grøntsager og løg samt sukkerroer suppleret med korn og frø. Markplanen indrettes efter kartoflerne med en målsætning om, at der over en tre års periode har været dyrket kartofler på alle arealer," forklarer Paul.

"Vi har i mere end 30 år dyrket græsfrø. Først min far, og siden har jeg holdt fast," siger Paul.

Han passer selv bedriften, dog således at høstarbejdet udføres af en maskinstation, som han har haft kontrakt med igennem adskillige år.

"Degøret godt stykke arbejde til konkurrencedygtige priser", begrundet Paul udliciteringen af høstarbejdet i stedet for selv at investere i det nødvendige isenkram.

Til høst i år har Paul 15 ha strandsvingel af sorten Masterpiece, der er en plænetype, som markedsføres i Frankrig og England.

"Masterpiece har vist sig at være en rimelig dyrkningsstabil sort," siger Paul,

der høster mellem 1.700 – 2.000 kg/ha i strandsvingel.

Strandsvingel udlægges typisk i renbestand efter høst af kartofler. De tidlige typer udlægges i slutningen af juli eller begyndelsen af august. Paul vurderer, at dette er en god udlægsmetode. Strandsvingel udmærker sig endvidere ved, at der tidligt på året kan tildeles gylle. I februar og marts tildeles ca. 30 tons gylle pr. ha, hvilket betyder en besparelse på indkøb af handelsgødning på ca. kr. 1.800/ha.

"Vi ligger tæt ved kystlinien ud mod Oosterschelde," forklarer Paul og fortsætter:

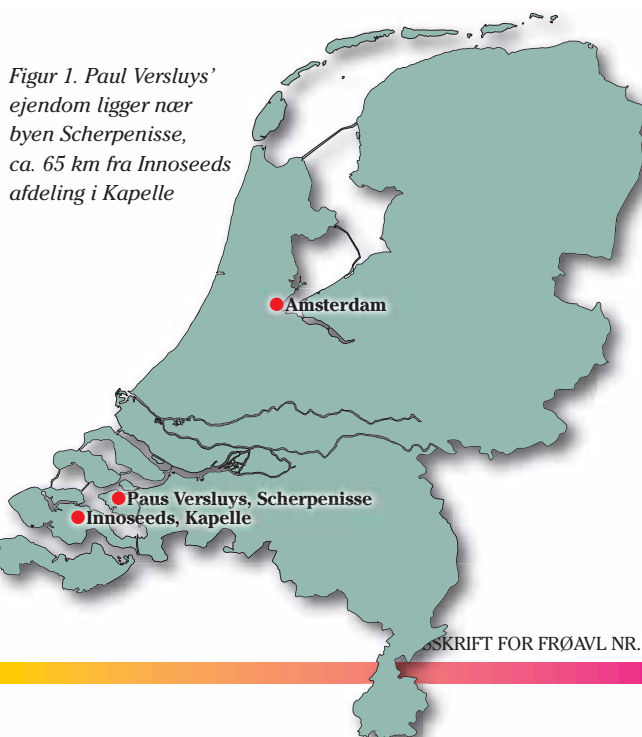
"Det betyder, at vi normalt oplever betydelige skader på afgrøderne forårsaget af gæs. Det er dog min vurdering, at den lovmæssige, økonomiske kompensation herfor er tilstrækkelig til at dække afgrødetabet."

Græsfrøarealet reduceret

Paul har halveret græsfrøudlægget i år på grund af for ringe konkurrencedygtighed. Paul høster i gennemsnit 9.500 kg/ha i vinterhvede.

Ejendommen set fra tilkørselsvejen

Figur 1. Paul Versluys' ejendom ligger nær byen Scherpenisse, ca. 65 km fra Innoseeds afdeling i Kapelle

Paul høster i år alene strandsvingel Masterpiece

Planteavlsbedriften er bygget op omkring avl af kartofler, hvortil der kræves specialiseret udstyr og gode opbevaringsfaciliteter

"Jeg havde en bruttoindtægt på godt 16.000 kr. pr. ha i vinterhvede for høst 2007, og det har frøet ikke kunnet konkurrere med," forklarer Paul, men han er dog klar til atter at øge produktionen af frø.

"Markedsudsigterne for frø tegner bedre, hvilket jeg forventer vil forbedre profitabiliteten i græs over for korn," siger han.

Med i Pauls overvejelser om at øge frøudlægget er endvidere, at der er udsigt til fornyet godkendelse af ukrudtsmidlet Trammat til brug i frø fra og med høst 2009. Det vil gøre det muligt at levere en bedre kvalitet. Trammat har tidligere været godkendt til brug ved frø, men myndighederne har suspenderet tilladelsen for øjeblikket. Trammat markedsføres i Danmark under navnet Nortron, men har i

Danmark kun været godkendt til brug i roer.

Konsumkartofler er største afgrøde

Ca. en tredjedel af Pauls arealer avendes til dyrkning af kartofler. Han producerer syv sorter og læggekartofler til de seks af dem. Konsumkartofler er således den største afgrøde.

"Jeg har investeret i et for-spiringsanlæg til kartofler, hvilket gør det muligt at levere konsumkartofler tidligt i sæsonen. Herudover har jeg eget kølehus til lagring af kartoflerne, der leveres successivt hen over sæsonen frem til juni måned," siger Paul.

På ca. 25% af arealet dyrkes forskellige grøntsager, såsom gulerødder, selleri og

løg, mens sukkerroer optager ca. 10% af arealet. Endelig udgør korn og frø ca. 30% af produktionsarealet.

Formand for erfa-gruppe

Ved siden af planteavlsbedriften er Paul formand for Hollands eneste erfa-gruppe for frøavl. Gruppen, der har eksisteret i mere end 30 år, har ca. 60 aktive medlemmer. Hen over vinteren bearbejdes og sammenlignes medlemmernes resultater og sammenlignes for at udveksle viden og erfaringer fra praktisk frøavl. I vækstsæsonen arrangeres markvandring.

Vi takker Paul for et interessant besøg på en helt igennem veldrevet planteavlsbedrift og ønsker held og lykke med den kommende høst med håb om et godt græsfrøudbytte af førsteklases kvalitet.

Det hollandske frøavlsareal er på historisk lavt niveau

Af Wim Geluk
Avlschef
Innoseeds B.V., Holland

Det hollandske frøavlsareal toppede i 1998 med 31.400 ha til høst. I kontrast hertil er høstarealet i 2008 kun 16.000 ha, hvilket er det mindste høstareal i mands minde. Arealet forventes dog at stige i 2009 på grund af en forbedret markedssituation.

Artsmæssigt er der sket forskydninger i produktionens sammensætning over årene. Alm. rajgræs er dog fortsat den betydeligste art og udgør ca. 60% af det samlede hollandske

Frøavlen har gennem de senere år været under pres på grund af for ringe profitabilitet i forhold til korn, men forbedrede markedsudsigter giver tro på et stigende areal til høst 2009. Selv om kvælstofsnormerne er blevet skærpet, er mangel på kvælstof ikke et udbyttmæssigt problem. Det er tilbagekaldelsen af godkendelsen af Trammat (Nortron) derimod, men ukrudtsmidlet bliver forhåbentligt frigivet igen i 2009.

frøareal. Fokus retter sig stadig mere mod produktion af plænegræsser.

Efter alm. rajgræs er strandsvingel, rødsvingel og engrapgræs - i nævnte rækkefølge - de væsentligste arter i produktion. Strandsvingelarealet er steget over de seneste 10-15 år og udgør ca. 1.700 ha i 2008, hvorimod arealet med

rødsvingel og engrapsgræs er reduceret endda ganske betydeligt. Der produceres mindre end 1.000 ha af hver af de to arter i dag. Nedgangen kan for engrapgræssets vedkommende primært tilskrives mangel på relevante planteværnsmidler og for rødsvingels vedkommende for ringe produktionsøkonomi for frøavlerne.

Derfor koncentrerer rødsvingelproduktionen i stigende grad mod høj kvalitetsfrø til rullegræsproduktion.

Figur 1 viser udviklingen i det hollandske frøavselsareal for de fire væsentligste arter, der er alm. rajgræs, strandsvingel, rødsvingel og engrapgræs, i perioden 1982 til 2009 (forventet).

Vanskelig konkurrencesituation

Det bedste frøavselsområde i Holland er de kystnære egne mod vest. Følgelig er det også her, den største del af hollandsk frøproduktion sker. Frø produceres i konkurrence med vinterhvede, som har et gennemsnitligt udbytte på 9,5 tons/ha.

Generelt har frøavlens haft svært ved at levere et konkurrencedygtigt økonomisk resultat i forhold til hvede i de seneste tre høstår. Udbyttet i høst 2005 skuffede på grund af en våd høst med store tørringsudgifter til følge. Høst 2006 gav gode udbytter, men frøprisen kunne ikke helt følge med relativt store prisstigninger i korn. Høst 2007 gav meget skuffende høstudbytter på grund af udbredt tørke i vækstsæsonen og megen nedbør i høsten. Resultatet blev, at udbyttet blev ca. 70% af et "normalt" udbytte.

Implementeringen af EU-reformen, hvor frøstøtten fra og med høst 2006 blev afkoblet, har ligeledes været med til at presse frøets konkurrenceevne. Især i de højtydende arter og sorter hvilket også er medvirkende årsag til nedgangen i frøarealet i Holland.

Efter nogle svære år er der dog stignende tiltro til frøavlens, og vi forventer som nævnt at øge høstareal i 2009. Græsfrømarkedet er i kraftig bedring, og vi har oplevet prisstigninger på frø, som nærmest er

uden historisk sidestykke. For igen at nå en break-even situation i forhold til korn er det også helt nødvendigt med prisstigninger for høst 2008 og frem.

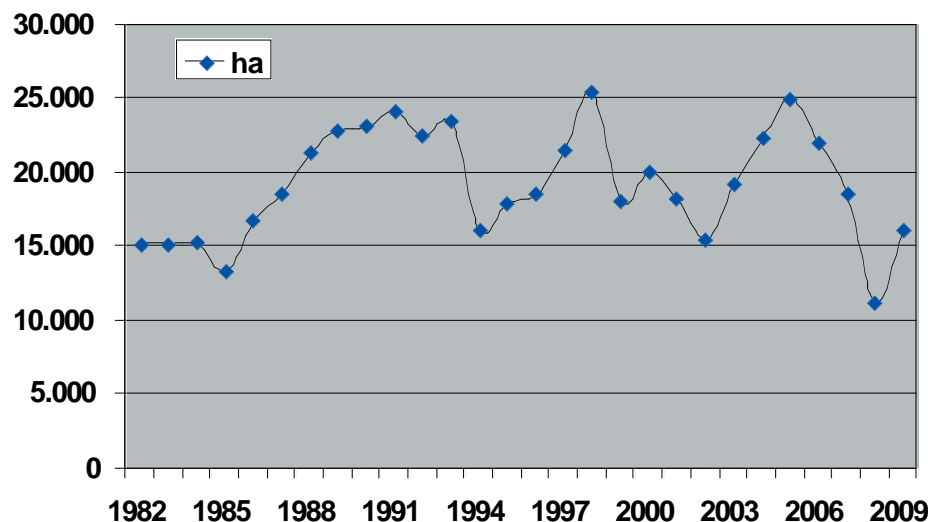
Sent udlæg giver fleksibilitet

I Holland kan der sås sent på året. Dette er en fordel, fordi det giver fleksibilitet og mulighed for sent at justere udlægget i forhold til markedsudviklingen. Alm. rajgræs sås i renbestand fra sidst i august, september og indtil midten af oktober til høst det efterfølgende år. Udlæg foregår typisk efter kartofler eller sukkerroer. Ca. 30% af strandsvingel udlægget foregår også i renbestand frem til midten af august til høst det efterfølgende år. Den resterende andel af strandsvinglen samt rødsvingel og engrapgræs udlægges under dækafgrøder som forårsudlæg. Det sker typisk i korn, ærter og hørfrø. Udlægsmulighederne i hørfrø er dog reduceret betydeligt gennem de senere år, fordi arealet med hørfrø er reduceret.

Selv om gødningsnormerne er blevet strammet, så er kvælstofnormerne fortsat på et niveau, hvor det fulde udbyttepotentiale kan realiseres. Derimod udgør tilbagetrækningen af godkendelsen til brug af Tramet (*Nortron, red*) i frø et problem med hensyn til at kunne producere den fornødne kvalitet. Det forventes dog, at myndighederne igen frigiver midlet fra 2009.

Ganske få frøavlere oplagrer

Stort set ingen hollandske frøavlere har egne lagerfaciliteter til opbevaring af frø

Figur 1. Udviklingen i det hollandske græsfrøareal 1982 til 2009 (skøn) i ha for arterne alm. rajgræs, strandsvingel, rødsvingel og engrapgræs

Figur 2. Innoseeds' egne modtagesteder

efter høst. Derfor modtager Innoseeds i høst råvarer på fire modtagesteder i Holland. Omkring 80% af frøet leveres i kasser og 20% af frøet leveres i containere til rensning på afdelingen i Kapelle. Afhængig af høstforholdene skal ca. 40% af den modtagne råvare tørres, hvilket sker for avlens regning.

Råvareafregning

Frøafregning sker med baggrund i antal leverede kg frø pr. parti pr. frøavler. Udgangspunktet for afregningen er en råvareprøve og -rensning foretaget af et uafhængigt laboratorium. Udkommet heraf er en såkaldt C-analyse, som måler svindprocent, vandindhold, renhed og indhold af ukrudt og fremmede kulturarter.

Afregningen sker i tre rater. Første rate falder i september, umiddelbart efter høst, baseret på antal ha. Anden rate falder i december og tager udgangspunkt i en garanteret mindstepris, hvorfra der fradrages forskellige omkostninger til frøbehandling. (Alle hollandske frøavlskontrakter indeholder denne garanterede mindstepris.) Tredje rate falder i maj og udgør forskellen mellem den endelige avlerpris for en sort og sortens garanterede mindstepris. Den endelige pris afhænger i lighed med det danske system af de opnåede salgspriser i markedet.

Høstresultater, priser og andre forhold af betydning for frøafregningen diskuteres med en såkaldt frøavlerkomite, som består af ni frøavlere, der repræsenterer hver sin frøavsregion. Man mødes typisk to gange årligt.